

ARHEOLOŠKA ISTRAŽIVANJA NA GRADINI SVETOG IVANA NA OTOKU KORČULI

Archaeological
excavations at
Gradina sv. Ivana on
the island of Korčula

Druuga godina provedbe institucijskog znanstveno-istraživačkog projekta Sveučilišta u Zadru *Gradina i luka svetog Ivana – izolirana točka otočnih dodira* (GRIVA 2021-2023, IP.01.2021.02) donijela je i drugu kampanju iskopavanja na ovom, za razumijevanje dinamike naseljavanja zapadnog dijela otoka Korčule, iznimno važnom lokalitetu (Oreb 1972; Fisković 1984; Radić 2001; Borzić 2009; Mirošević, Faričić 2022). Rezultati iskopavanja prve kampanje iz 2022. godine (Borzić 2023), odnosno preliminarna analiza pokretnih i nepokretnih nalaza potvrdili su do tada samo pretpostavljenu arheološku višefaznost lokacije, precizirajući je u srednjobrončano, kasnoantičko te kasnosrednjovjekovno i novovjekovno doba.

Ovogodišnja istraživanja provedena od 28. travnja do 7. svibnja 2023.¹ organizirana su s namjerom da se spoznaje o navedenim isječcima iz povijesti ove lokacije dodatno prodube. Iskopavanja na prostoru Sonde 1a, položene kao sjeverno proširenje lanjske Sonde 1 smještene uz apsidu i sjeverni zid crkvice svetog Ivana, pružila su nešto drukčiju stratigrafsku situaciju. U potonjoj je, naime, lani izdvojen horizont urušenja ranokršćanske crkvice kao prethodnice one kasno-srednjovjekovne, što je izostalo prepoznati se u stratigrafiji ovogodišnjeg proširenja. Razlozi tomu mogu se tražiti i u, do matične stijene interpoliranjem, njemačkom prsobranu iz Drugog svjetskog rata, kakvih je, osim na istočnoj polovici Sonde 1a, na čitavom lokalitetu zabilježeno još desetak. Zapadna polovica sonde u stratigrafskom je smislu nešto složenija te je osim brončanodobnog naseobinskog sloja bogatog keramičkim i osteološkim materijalom C14 metodom datiranog u raspon od kraja 15. do početka 13. st. pr. Kr., zabilježen i višestruki ukop s kraja 11. i početka 12. stoljeća. Izdvajanje ovog horizonta od iznimne je važnosti za čitav otok Korčulu, koja je za razliku od ranijih i kasnijih razdoblja upravo u deficitu s materijalnim pokazateljima principa naseljenosti i korištenja prostora tijekom povijesno dosta turbulentnog ranog srednjeg vijeka (Foretić 1940; Dokoza 2009).

Druge dvije sonde, Sonda 4 i Sonda 5 položene su uz unutrašnje lice žbukom vezanog zida (bedema?), čija linija obilazi uokolo čitave glavice Gradi-

The second year of the implementation of the institutional scientific-research project of the University of Zadar *Hillfort and the port of St. John - an isolated point of insular contacts* (GRIVA 2021-2023, IP.01.2021.02) brought the second excavation campaign to this exceptionally important site for understanding the dynamics of the settlement of the western part of the island of Korčula (Oreb 1972; Fisković 1984; Radić 2001; Borzić 2009; Mirošević, Faričić 2022). The results of the excavation of the first campaign from 2022 (Borzić 2023), i.e. the preliminary analysis of small finds and archaeological features confirmed previously only assumed archaeological multiphase character of the site, pinpointing the periods: Middle Bronze Age, Late Antiquity, Late Middle Ages and Modern Era.

This year's excavations, conducted from April 28 to May 7, 2023,¹ were organized with the intention of further deepening the knowledge about the aforementioned fragments from the history of this location. Excavations in the area of trench 1a, laid out as a northern extension of last year's trench 1 lo-

cated next to the apse and the north wall of the small church of St. John, provided a slightly different stratigraphic situation. In the latter trench, the horizon of the collapse of the early Christian church was singled

out last year as the predecessor of the late medieval one, which was not recognized in the stratigraphy of this year's expansion. The reasons for this can also be found in the German parapet from the Second World War, interpolated to the bedrock, of which, apart from the eastern half of trench 1a, about a dozen more were recorded on the entire site. The western half of the trench is somewhat more complex in terms of stratigraphy and, apart from the Bronze Age settlement layer rich in ceramic and osteological material that offered C14 dates in the range from the end of the 15th to the beginning of the 13th century BC, multiple burials from the end of the 11th and the beginning of the 12th century were also recorded. Recognizing this horizon is extremely important for the entire island of Korčula, which, unlike earlier and later periods, is scarce with material indicators of the concepts of

Igor BORZIĆ
igorborzic@gmail.com

Sonda 1A, grob 3 tijekom istraživanja (foto: L. Bogdanić)
Trench 1A, grave 3 during excavations (photo: L. Bogdanić)

Grob 3, ranosrednjovjekovni ukop (foto: L. Bogdanić)
Grave 3, early medieval burial (photo: L. Bogdanić)

¹ Na istraživanju su sudjelovali Dinko Radić iz Centra za kulturu Vela Luka, Martina Čelhar, Josipa Baraka Perica, Luka Bogdanić i Igor Borzić s Odjela za arheologiju Sveučilišta u Zadru te studenti Mia Mandarić, Ivan Mašković i Miroslav Novak.

¹ Dinko Radić from the Cultural Center Vela Luka, Martina Čelhar, Josipa Baraka Perica, Luka Bogdanić and Igor Borzić from the Department of Archaeology of the University of Zadar, participated in the excavations as well as the students of the same university Mia Mandarić, Ivan Mašković and Miroslav Novak.

ne svetog Ivana. Otvaranjem obiju sondi na krajnjem zapadnom, odnosno južnom traktu strukture nastojalo se dobiti dodatne informacije o trenutku njegova zidanja, no, nažalost, stratigrafska situacija i popratni pokretni materijal to nisu omogućili. U oba je slučaja potvrđeno kako je zid, građen od većeg i manjeg amorfnog kamenja vezanog velikim količinama žbuke, utemeljen na matičnoj stijeni te da ga prati pojava izmiješanog novovjekovnog i kasnoantičkog, a u dubljim slojevima, posebice u okviru Sonde 4, i znatnije količine srednjobrončodobnog keramičkog materijala.

Ovogodišnji boravak na terenu iskorišten je i za obilazak obližnjeg otočića Gubeša na kojem se nalazilo rimsko imanje (Radić 2001), a čije se kasnoantičko zaposjedanje, istovremeno onom Gradine svetog Ivana, potvrdilo površinski sakupljenim keramičkim materijalom.

Ovogodišnjim angažmanom na Gradini svetog Ivana završen je dvogodišnji istraživački ciklus čiji će rezultati biti predstavljeni u pripremanom zborniku radova. Već i sada je jasno kako su terenske i laboratorijske aktivnosti projekta umnogome

settlement and use of space during the historically quite turbulent Early Middle Ages (Foretić 1940; Dokoza 2009).

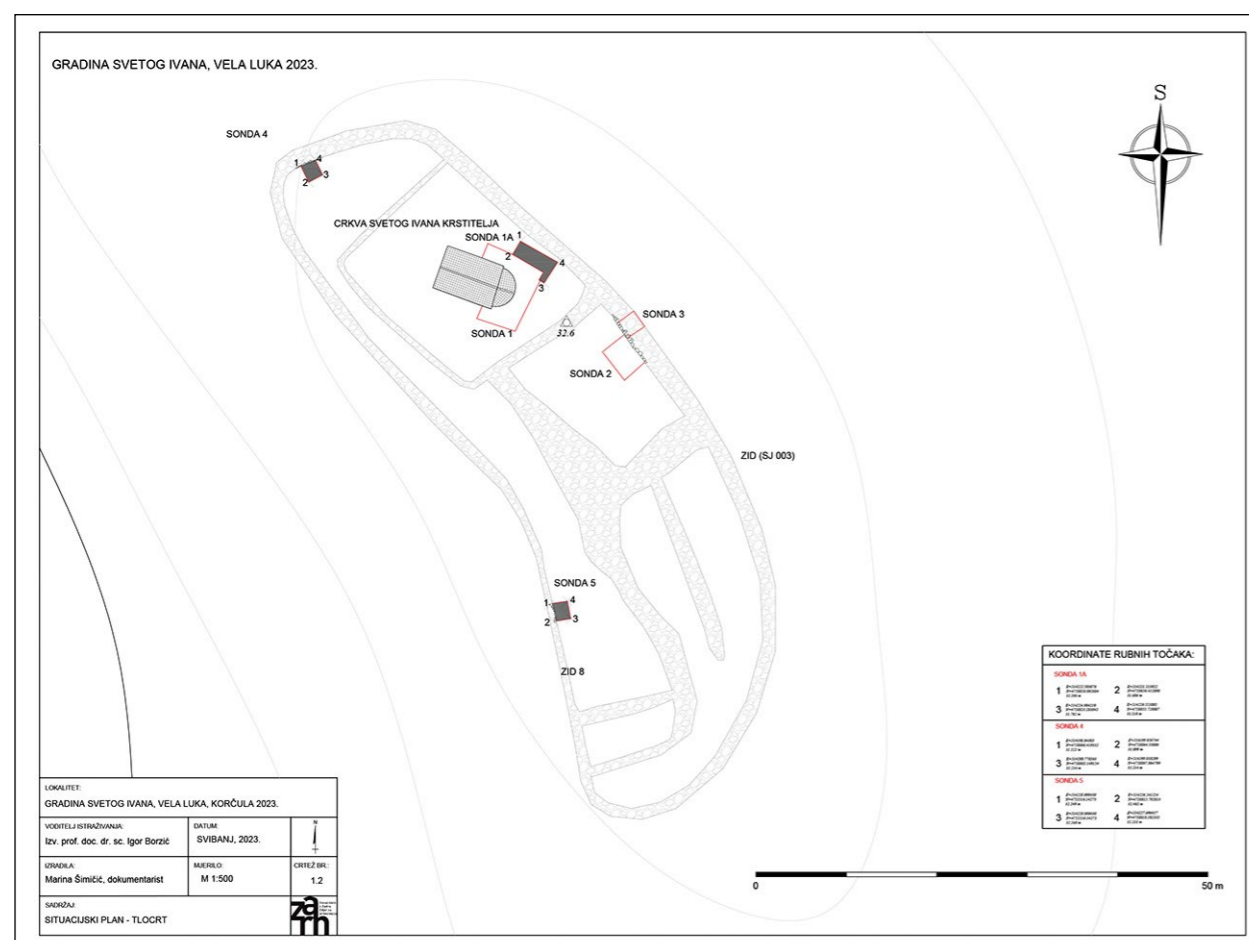
The other two trenches, 4 and 5, were placed along the inner face of the plastered wall (rampart?), whose line goes around the entire elevation of Gradina svetog Ivana. By opening both trenches on the extreme western and southern tract of the structure, we tried to obtain additional information about the time of its construction, but, unfortunately, the stratigraphic situation and the accompanying small finds did not allow this. In both cases, it was confirmed that the wall, built of larger and smaller amorphous stones bound with large amounts of mortar, was based on the bedrock and that it was accompanied by the appearance of mixed modern and late antique finds, and in deeper layers, especially within trench 4, also significant amounts of Middle Bronze Age ceramic material.

This year's excavation was also used for a tour of the nearby islet of Gubeša, where a Roman estate was located (Radić 2001), whose late antique occupation, synchronous with that of Gradina svetog

unaprijedile topografsko i kronološko stanje poznavanja ove iznimno bogate arheološke zone kontinuirano korištene još od prapovijesnih vremena. Nalazi kao što su lokalna i apeninska srednjobrončodobna keramika, starokršćanski crkveni inventar potencijalno povezan s postojanjem ranobizantske utvrde, srednjovjekovni i novovjekovni horizonti naseljavanja i ukapanja, svi skupa uvjetovani iznimnom maritimnom značenju uvala, poziv su utemeljenja nekih daljnjih projekata kojim bi se ova pozicija dodatno valorizirala u znanstvenom i kulturnom smislu.

Ivana, was confirmed by ceramic material collected on the surface.

This year's work at Gradina svetog Ivana marks a completion a two-year research cycle, the results of which will be presented in the miscellany which is forthcoming. It is already clear that the fieldwork and laboratory activities of the project have greatly improved the topographical and chronological understanding of this exceptionally rich archaeological zone, which has been continuously used since prehistoric times. Findings such as local and Apennine Middle Bronze Age pottery, early Christian church inventory potentially associated with the presence of an early Byzantine fort, medieval and modern horizons of occupation and burials, all conditioned by the exceptional maritime significance of the bay, are an invitation to the foundation of some further projects that would additionally valorize this position in scientific and cultural sense.

••• Situacijski plan, Gradina svetog Ivana (izradila: M. Šimičić)
 ••• Scale sketch, Gradina svetog Ivana (made by: M. Šimičić)

LITERATURA / BIBLIOGRAPHY

- BORZIĆ, I. 2009, Uvala Gradina na otoku Korčuli u svjetlu podzemskih arheoloških nalaza, *Jurišićev zbornik. Zbornik radova posvećenih uspomeni na Marija Jurišića*, Bekić, L. (ur./ed.), Hrvatski restauratorski zavod, Zagreb, 82–97.
- BORZIĆ, I. 2022, Arheološka istraživanja na Gradini svetog Ivana na otoku Korčuli / Archaeological Excavations at Gradina sv. Ivan on the Island of Korčula, *In Situ – godišnjak Odjela za arheologiju*, 1/2022, 102–107.
- DOKOZA, S. 2009, *Dinamika otočnog prostora: društvena i gospodarska povijest Korčule u razvijenom srednjem vijeku*, Split: Književni krug.
- FISKOVIĆ, I. 1984, Kasnosrednjovjekovne crkvice otoka Korčule, *Starohrvatska prosvjeta*, III/14, 231–258.
- FISKOVIĆ, I. 2003, Spomenici srednjeg vijeka u Blatu i okolici, *Zbornik radova Blato do kraja 18. stoljeća*, 1, Šeparović, T. (ur./ed.), Općina Blato, Blato, 89–105.
- FORETIĆ, V. 1940, *Otok Korčula u srednjem vijeku do godine 1420.*, Djela JAZU, knj. 36, Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti.
- MIROŠEVIĆ, L., FARIČIĆ, J. 2022, Otok Korčula na ranonovovjekovnim kartama, *Kartografija i geoinformacije*, 21, 99–125. doi: 10.32909/kg.21.si.8
- OREB, F. 1972, Pregled arheoloških lokaliteta i nalaza na području Vele luke i neke mogućnosti istraživanja i prezentacije, *Zbornik otoka Korčule*, 2, Gljivoje, M. (ur./ed.), KPD „Bratska sloga“, KPD „Crnomiri“, Gjivoje, Žrnovo – Čara – Zagreb, 123–130.
- RADIĆ, D. 2001, Topografija otoka Korčule, *Arheološka istraživanja na području otoka Korčule i Lastova: Zbornik radova sa znanstvenog skupa održanog u Veloj Luci i Korčuli*, 18. – 20. travnja 1991. = Izdanja Hrvatskog arheološkog društva sv. 20, Čečuk, B. (ur./ed.), Hrvatsko arheološko društvo, Zagreb, 25–50.

